



**פרשה**  
אליזבט גולדווין

**סיפור נישואי רבקה ויצחק מתחיל דווקא ברומנטיקה שבין רבקה לעבדו של אברהם. הקול הצלול שהיא משמיעה בפרשה מבשר את קולן של הנשים העומדות על שלהן**

## רומנטיקה והסכמים



איור: עופר גן

פרשת חיי שרה נפתחת כמות שרה וקבורתה במערת המכפלה. אברהם קנה אותה בכסף מלא, למרות שעלפי הבטחות ה' היא שייכת לו כמו שאר ארץ כנען. אברהם הזקן והמבורך ככול מקפיד על יחסי שכנות טובים עם יושבי כנען. ובכל זאת, כשהוא נפנה לשרך את בנו הירוש יצחק הוא מתעקש שבת הזוג הנבחרת לא תהיה מיושבי הארץ המובטחת לו ושולח את עבדו לחרון, למשפחתו. סיפור המפגש של עבד אברהם עם רבקה ליד הבאר הוא רומנטי, למרות שמדובר כאן בשליח בלבד. הבאר, מקור המים המסמל את הפוטנציאל לפוריות ואת התשוקה, היא מקום השידוכים האולטימטיבי בסיפורים מקראיים רבים. עבד אברהם הלהוט למלא אחר משאלות לבו של ארונו מתפלל לה' שיעזור לו במשימתו:

וְהִיָּה הַנֶּעֱרָ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלַיָּה הִטִּי נָא כַדָּף וְאָשְׁתָּה וְאִמְרָה שְׂתָה וְגַם גְּמַלְיָה אֲשָׁקָה אֹתָהּ הַכַּחֲתָ לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק (בראשית כד יד).

עבד אברהם מחפש אישה נדיבה וחרוצה ואותה הוא מוצא בדמות רבקה, שלא רק משקה אותו ואת כל גמליו אלא עושה זאת בזריזות ובחפז לב. משמח לראות שהקריטריון הראשון והמרכזי לבחירת הכלה אינו יופייה ואפילו לא עושרה ויחוסה, אלא נדיבותה. משמתברר שהיא קרובת משפחה של אברהם (אם כי לא קרובה מדי) העסקה נסגרת.

### משמיעות את קולן

זהו אחד מסיפורי החתונה הבודדים במקרא. ההסכמה על דבר השידוך נעשית בין הגברים: עבד אברהם, בתואל אביה של רבקה ולבן אחיה. עוד ברור לכולם שהאישה הנישאת מתנתקת ממשפחתה ועוברת אל בית בעלה. כך מקובל בחברה פטריארכלית. על רקע זה מעניין לראות שלבן ובתואל מחליטים לשאול לדעתה של רבקה:

וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לְנֶעֱרָ וְנִשְׁאַלָהּ אֵת פִּיהָ. וַיִּקְרָא לְרַבְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלַיָּה הֲתִלְכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה? וַתֹּאמֶר אֵלָּהּ (שם, נדנח). אף שייכתן מאוד שאין כאן אלא תרגיל שהיה של לבן ובתואל המבקשים לעכב את עבד אברהם ורבקה, התוצאה היא שרבקה מוזמנת להשמיע את קולה ואף עושה זאת בקול צלול. בטקס החתונה הרבני של ימינו האישה מביעה את הסכמתה לנישואין רק בהושטת האצבע שלה. די בכך מבחינת ההלכה. ולמרות זאת, וכמו רבקה אמנו, יותר ויותר נשים מבקשות להשמיע את קולן מתחת לחופה ויותר ויותר מסדרי קידושין, גם רבנים אורתודוקסים,

כעניין מובן מאליו שחובת הפרנסה היא על הגבר בלבד כשקיימים זוגות שבהם האישה משתכרת יותר מן האיש? האם נכון לאפשר לאבי הכלה ולחתן "לסגור עניינים ביניהם" ללא חתימתה של הכלה? משהו בטקס הנוכחי אינו מבטא את המבנה החברתי המשתנה שלנו, את המהפכה הפמיניסטית המבורכת שהביאה ליותר שוויון בין נשים לגברים ולחלוקת תפקידים גמישה יותר.

כמו שחז"ל תיקנו את הכתובה, אפשר לתקן את הכתובה עצמה או ליצור פתרונות אחרים למצב הלא-שוויוני הקיים לרעת האישה. אנשי הלכה ניסחו בימינו "הסכם קדם-נישואין" שנועד למנוע מצב של סרבנות גט של אחד מן הצדדים. הסכמי קדם-נישואין מהווים מעין נספח לכתובה, והם מטילים על הבעל סנקציות כלכליות כבדות אם יסרב לתת גט. בכך הם מקשים על גברים להשתמש בזכויות היתר שההלכה החז"לית העניקה להם ולמנוע מנשים החפצות בכך להשתחרר מנישואין שאינם לפי רוחן.

עצוב לדבר על גט או מוות כשחושבים על חתונה, אך המציאות מחייבת אחריות זו. כשם שרבקה ידעה להשמיע את קולה, וחז"ל ידעו לתקן את הכתובה המתאימה לעולמם, כך ראוי גם כיום לאמץ פתרונות המתאימים לרוח הזמן. □

מאפשרים זאת, לפחות במידה מסוימת. טקס החתונה בימינו עוצב לפני קרוב אלפיים שנה, בתקופת המשנה, והוא עדין מושתת על הנחת הבעלות והאחריות של האיש על האישה. הוא כמעט לא השתנה מאז. זהו כנראה סוד כוחו ויופיו של הטקס. יתר על כן, חז"ל הקפידו שבמסגרת המוכרת להם, הפטריארכלית, תהיה הגנה מרבית על זכויותיה של האישה. לכן תיקנו את הכתובה, שהיא כתב הזכויות של האישה – קורת גג, לבוש, מזון ואפילו סיפוק מיני – בזמן הנישואים ובמקרה של פקיעתם עם מות הבעל או גירושין.

אבל האם נכון לשמר היום טקס המבטא את עליונות הגבר על האישה כמי שמקדש את אשתו (או קונה אותה; שני המושגים מופיעים לציון אותה הפעולה), ולכן גם מי שהמפתח לחירותה במקרה הצורך או הרצון נמצא בידיו? עליונות הגבר נשמרת בשער היציאה מן הנישואין: האיש הוא שמגרש את אשתו ונותן לה גט וההלכה קובעת שחשוב שהוא יעשה זאת מרצונו.

המצב הזה גורם כיום למאות או אולי אפילו אלפי מסורבות גט (נשים שבעליהן מסרבים לתת להן גט למרות שהן אינן רוצות לחיות עמם) ומנועות גירושין (נשים שלא יכולות להשיג גט כי בעליהן נעלמו או איבדו את שפיותם). האם נכון לשמר חוזה המניח